

Háda Béla¹: Pakisztán és Szaúd-Arábia kölcsonös védelmi egyezményének értékelése

Vezetői összefoglaló

- A Szaúd-arábiai Királyság és a Pakisztáni Iszlám Köztársaság 2025. szeptember 17-én kölcsönös védelmi kötelezettségvállalást tartalmazó egyezményt írt alá.
- A kommentátorok által egyértelműen a Washingtoni Szerződés 5. cikkelyével párhuzamba állított kötelezettségvállalás hitelessége azonban ma még megkérdőjelezhető.
- Szaúd-Arábia számára a nukleáris védőernyő megszerzése lenne a stratégiai szempontból legértékesebb hozadéka a megállapodásnak.
- Pakisztán ugyanakkor releváns nagyhatalomként és a közel-keleti politika fontos szereplőjeként igyekszik pozicionálni magát, amire múltbéli rossz tapasztalatai is ösztönzik.
- Ugyanakkor a két állam fenyegetésspercepciói csak részleges átfedést mutatnak, stratégiai érdekeik pedig közel sem azonosak, ami erősen kétséges teszi szövetségük ütőképességét.
- Noha a megállapodás Szaúd-Arábia olyan törekvéseként is értelmezhető, amely az amerikai biztonsági garanciák megkérdőjeleződése idején szélesebb körű biztosítékok megszerzésére irányul, valójában belátható időn belül nem válthatja ki az Egyesült Államokkal folytatott védelmi együttműködést.

A Szaúd-arábiai Királyság és a Pakisztáni Iszlám Köztársaság 2025. szeptember 17-én újabb fázisába léptette több évtizedes védelmi együttműködését, mikor Mohamed bin Salman szaúdi koronaherceg és Shehbaz Sharif pakisztáni miniszterelnök aláírta a két ország Stratégiai Kölcsönös Védelmi Megállapodását, amely nevének megfelelően kölcsönös védelmi kötelezettséget is előírt számukra.² Maga az egyezmény széles sajtóvisszhangot kapott, melynek kezdettől fogva része volt a valódi jelentőségéről szóló vita is. Utóbbi tekintetben a vélemények a szimbolikust alig meghaladó politikai deklarációtól egy közel-keleti NATO kialakulásának alapdokumentumáig terjedtek. Elemzésünk azt veszi számba, hogy a két országot milyen szempontok vezethették a megállapodás aláírására, és ezekből fakadóan milyen lehetőségek, illetve korlátok határozzák meg Rijád és Iszlámábád jelenkori védelmi együttműködését.

A szaúdi-pakisztáni viszony örökölt alapjai

Pakisztán 1947. augusztus 14-én kiáltotta ki függetlenségét, kiválva az addig indiai brit gyarmati konglomerátumként ismert területből. Megalakulásakor a még a mai Banglades is magába foglaló ország a legnépesebb muszlim többségű állampolgári közösség hazája volt a világon. Ezt a pozíciót 1971. évi területi felbomlása (Banglades függetlenné válása) után vette át tőle Indonézia. Mindez témánk szempontjából azért érdekes, mert Pakisztán elitje az államalapítástól

kezdve egyértelműen az iszlám vallásosságra, az ebből következő erkölcsi, filozófiai és civilizációs tradíciókra építette az egyéb vonatkozásokban igen sokszínű társadalom nemzeti összetartozását létrehozni kívánó politikáját. Ilyen tekintetben a közel-keleti térség állandó tájékozódási pontot jelentett. Az itteni vallástudományi iskolák, illetve zarándokhelyek felkeresése, a hadzs (azaz a mekkai zarándokút) követelményének való megfelelés a pakisztáni hívők számára is presztízskérdéssé vált, a kormányzat szemében pedig az iszlám világba való beilleszkedés ösztönözte a kapcsolatok fejlesztését. Utóbbtól a fiatal ország „természetes” nemzetközi mozgásterének kialakulását várták, ami persze együtt fejlődhetett a gyarmati/mandátum rendszer visszaszorulásával a szóban forgó térségben. Szaúd-Arábia érthető módon kiemelt szerepet játszott ebben az összefüggésben, nemcsak Mekka miatt, de az évtizedek múlásával a pakisztáni állam kőolaj-szükségletének egyik forrásaként is.

¹ Háda Béla (hada.bela@uni-nke.hu) az NKE JLI Stratégiai Védelmi Kutatási Programjának tudományos munkatársa.

² Joint Statement on the State Visit of Prime Minister of the Islamic Republic of Pakistan, Muhammad Shehbaz Sharif, to the Kingdom of Saudi Arabia. [online], 2025. 09. 17. Forrás: Ministry of Foreign Affairs - Government of Pakistan [2026. 07. 19.].

Szaúd-Arábia az egyik első állam volt, amely elismerte Pakisztán szuverenitását, majd 1951-ben barátsági megállapodást is kötöttek egymással a felek, amit a politikai, gazdasági és stratégiai együttműködés olyan fundamentumának tekintenek, amelyre voltaképpen ráépülhettek az azóta eltelt évtizedek vívmányai a két állam kapcsolatában.³

Évtizedek távlatából szemlélve – persze némi leegyszerűsítéssel – azt állapíthatjuk meg, hogy a kulturális kötelékeken túlmutatóan a pénz és a biztonság jelentették a kétoldalú kapcsolat fő cserealapjait. Szaúd-Arábia rendre nagyobb gazdasági forrásokkal, Pakisztán viszont nagyobb haderővel és kiterjedtebb harci tapasztalatokkal bíró tisztikarral rendelkezett, ami sajátos lehetőséget teremtett az együttműködésre. Ez érkezett tehát 2025-ben újabb fejezetéhez.

Valójában a két ország katonai együttműködése korántsem friss fejlemény. Pakisztán az 1960-as évektől nyújtott védelmi támogatást Rijádnak.⁴ Ennek részeként a szóban forgó évtizedben katonai személyzetet is telepített a királyság területére a polgárháborús Észak-Jemennel közös határok védelme érdekében,⁵ majd kiképzési támogatást is nyújtott. Összesen mintegy tízezer szaúdi katona képzését végezték a pakisztániak. Ezek a kiképzők és katonai tanácsadók fontos szerepet játszottak például a szaúdi légierő fejlesztésében, pilótáinak kiképzésében is.⁶ E szélesebb körben ismert vállalkozásuknál azonban messzebb is jutottak. A pakisztáni vadászpilóták és szárazföldi műveletekben közreműködő katonai személyzet tényleges harctevékenységet támogatását is végezte az 1969. évi Al-Wadiah konfliktus során.⁷ Kis kitekintéssel érdemes megjegyezni, hogy ezekben az években a pakisztáni haderő igen aktív volt a Közel-Keleten. Az ország egyik Jordániában tevékenykedő vadászpilótája például az 1967-es arab-izraeli háborúban is hírnevet szerzett.⁸ Miután 1979-ben az uralkodócsalád elűzését követelő szélsőséges fegyveresek foglalták el a mekkai nagymecsetet, kéthetes küzdelmet kényszerítve az akció felszámolására kirendelt szaúdi alakulatokra, a királyság kifejezetten nyitottá vált jelentősebb pakisztáni fegyveres kontingens befogadására biztonságának szavatolása érdekében.⁹ Utóbbi a történetek fényében immár nemcsak külső, hanem belső biztonságának szavatolását is jelentette.

1982-ben született a két ország kétoldalú biztonsági együttműködési szerződése, amely végül keregette a rendszeres pakisztáni katonai támogatást Rijád számára. Ennek értelmében a nyolcvanas évek folyamán csaknem 20.000 pakisztáni katonát telepítettek ideiglenesen Szaúd-Arábia területére közös hadgyakorlatok és kiképzőprogramok végrehajtása céljából. Még az 1991. évi Öböl-háború idején is mintegy 13.000 katona és 6.000 tanácsadó állomásozott pakisztáni részről a királyság területén.¹⁰

A 2025. szeptember 17-i megállapodás nagy újdonsága volt a fentiekhez képest – egyúttal azok markáns továbbfejlesztésének is tekinthető – hogy a felek kimondták: bármelyikük ellen irányuló támadást mindkettejük ellen irányuló támadásnak tekintik.¹¹ Az európai elemzők minderről azonnal a Washingtoni Szerződés 5. cikkelye jut eszébe, és kevés kétség fér hozzá, hogy a megállapodás szövegezőinek is az volt a szándéka, hogy a NATO kollektív védelmi kötelezettség-vállalásának felidézésével elrettentő funkciót adjanak a két ország együttműködésének.¹² További, az észak-atlanti szövetség sajátosságait idéző elem volt, hogy a megállapodáshoz való csatlakozást elvileg nyitva hagyták más államok számára is.¹³ Mindez azonban nem szükségképpen jelenti azt, hogy aláírói céljait illetően a megállapodást meg kívánnák felel-

³ Khushboo AHMAD - Muhammad FAISAL: [Pakistan-Saudi Arabia Strategic Relations: An Assessment](#). [online], *CISS Insight Quarterly News & Views*. 2 (2014), 2-3. Forrás: [journal.ciss.org.pk](#) [2026. 07. 21.].

⁴ Yoel GUZANSKY: [The Saudi-Pakistani Agreement: A Signal to Rivals and a Reminder to the United States](#). [online], 2025. 10. 15. Forrás: *Institute for National Security Studies* [2026. 07. 19.].

⁵ Az 1962-es republikánus államcsínnel kezdődött polgárháborúban Szaúd-Arábia a királypárti, míg Egyiptom a végül győztesen kikerült köztársasági erőket támogatta. Rijádnak Pakisztán segítségére Kairó katonai beavatkozása miatt volt szüksége.

⁶ Shaul SHAY: [Saudi Arabia and Pakistan - strategic alliance](#). [online], 2018. 04. Forrás: *Herzliya Conference Papers* [2026. 07. 21.].

⁷ John CALABRESE: [Silent leverage, quiet gains? China and the Saudi-Pakistan defense pact](#). [online], 2025. 10. 08. Forrás: *Middle East Institute* [2026. 07. 22.].

⁸ Aamir LATIF: [Arabs recall Pakistani pilots' gallantry in 1967 war](#). [online], 2021. 06. 03. Forrás: *AA* [2026. 07. 20.].

⁹ [Thirty Years on, Mokka mosque siege reverberates](#). [online], 2009. 11. 19. Forrás: *Dawn* [2026. 07. 21.]; Abdulaziz SAGER: [The Evolution of Saudi-Pakistani Security and Military Relations](#). [online], 2025. 10. 23. Forrás: *Gulf Research Center* [2026. 07. 20.].

¹⁰ Shaul SHAY: [Pakistan Increases Military Support to Saudi Arabia](#). [online], 2018. 03. 25. Forrás: *Israel Defense* [2026. 07. 22.].

¹¹ Naade ALI - Marvin G. WEINBAUM: [Pakistan's strategic defense pact with Saudi Arabia: A new security architecture in the wider Middle East](#). [online], 2025. 10. 08. Forrás: *Middle East Institute* [2026. 03. 26.].

¹² Monim BENAÏSSA: [The Pakistan-Saudi Arabia Strategic Mutual Defense Agreement](#). [online], 2026. 01. 13. Forrás: *Atlas Institute for International Affairs* [2026. 07. 22.].

¹³ [Pakistan minister calls for Islamic NATO, welcomes Arab states to join Saudi defence pact](#). [online], 2025. 09. 19. Forrás: *The New Arab* [2026. 03. 26.].

tetni a Washingtoni Szerződésnek. Sokkal valószínűbb, hogy a funkciója ma nem egy merev védelmi szövetség létrehozása, hanem inkább egy rugalmas, de az elrettentést erősíteni képes együttműködés kerekezése.¹⁴

Magának az egyezménynek a teljes szövegét elemzésünk születéséig nem hozták nyilvánosságra a felek. A róla napvilágot látott hírek szerint egyébként jelentős részben a védelmi együttműködés azon elemeinek további fejlesztését fogalmazta meg célként, amelyek terén a két ország már fel tudott mutatni eredményeket. Ilyenek a közös gyakorlatok, a katonai támogatás, a közös kiképzési programok és a védelmi koordináció. A kollektív védelmi klauzula mellett kiemelték ugyanakkor az elrettentési potenciál közös fejlesztését és ezzel összefüggésben a műveleti interoperabilitás fejlesztését. Fontos célként jelent meg továbbá a hírszerzési együttműködés, a stratégiai információk cseréje, ami már kétségtelenül szenzitív területeket érint.

Hasonlóan érzékeny kérdés volt a nukleáris védőernyő kiterjesztése Szaúd-Arábiára, amely – lévén, hogy ennek eszközeivel ő rendelkezik – Pakisztán állásfoglalását igényelte. Külön kérdésre a pakisztáni védelmi miniszter két nappal az egyezmény aláírását követően meg is erősítette, hogy a kölcsönös védelmi támogatási kötelezettség kiterjed a nukleáris eszközrendszerre is,¹⁵ ami merőben új fejlemény volt. Emelkezetes, hogy a pakisztáni (helyi kifejezéssel élve „muszlim”) atombomba megszületésekor a legnagyobb nyugati dilemmák között voltak, hogy az erősödő vallási szélsőségektől szorongatott ország milyen mértékben lesz hajlandó megőrizni magának a nukleáris fegyverek előállításához szükséges ismereteket és technológiát, illetve milyen dimenzióban képzei el stratégiai elrettentő politikáját. Előbbi tekintetben az aggodalom jogosnak bizonyult, a pakisztáni nukleáris fegyverek előállításához szükséges alapanyagokból és berendezések terveiből is került rejtett csatornákon keresztül más – az Egyesült Államokkal többnyire ellenséges viszonyban lévő – országokhoz.¹⁶ Ami viszont az utóbbit illeti, az iszlám köztársaság nem vállalt védelmi kötelezettséget más államok javára, és nemzeti keretek között értelmezte az ország nukleáris stratégiáját – egészen a szóban forgó egyezményig. Persze joggal merül fel kétség a tekintetben, hogy az Indiával szemben várhatóan élesebb fegyverkezési versenyre kényszerülő Iszlámábád részéről mennyire hiteles ez a vállalás és mik lennének a tényleges keretei.

Szoros összefüggésben áll ez azzal a körülménnyel, hogy a két szerződő állam fenyegetés-percepciói csak részleges átfedést mutatnak. Alapvető kérdés tehát, hogy kivel szemben kell(ene) megvalósulnia az elrettentésnek? Mint a továbbiakban is látni fogjuk, az, hogy ennek szorosabb meghatározása elmaradt, napjaink közel-keleti eseményeinek tükrében egyszerre teszi diplomáciai szinten fenntarthatóvá a megálapodást, és mutatja meg korlátait a védelempolitika tekintetében.

Pakisztán szempontjai

Pakisztán társadalma és politikai elitje számára a dél-ázsiai identitás és tradíciók egyértelmű megőrzése mellett az iszlám világ „művelt” centrumával való kapcsolatépítés olyan törekvés, amely nemzet- és gazdasági stratégiai szempontból egyaránt kiemelt jelentőséggel bír. Szerencsés körülmény volt ennek kapcsán, hogy míg Iszlámábád viszonya két dél-ázsiai szomszédjával is történelmileg terhelt, addig a közel-keleti relációit illetően kifejezetten törekedett a békés és konstruktív viszonyra, amit persze nagyban elősegített a területi és ideológiai ellentétek hiánya. Még az ebből a szempontból legproblémásabbnak ígérkező iráni kapcsolatok is aránylag stabilak maradtak, ami jórészt annak köszönhető, hogy a két állam alapjában véve elfogadta egymás markánsan eltérő politikai berendezkedését, és nem vitatták a fennálló területi viszonyokat sem. Emellett mindketten érdekeltek voltak a közös határ két oldalán regionális többséget alkotó beludzs etnikum nemzeti jellegű törekvéseinek elfojtásában, különös tekintettel az önállóodásuk vágyára. A terrorizmus elleni együttműködés a pakisztáni gyakorlatban ennek megfelelően a beludzs szeparatisták és a tálib mintára szerveződött, Afganisztánból támogatott militáns csoportok elleni hatékonyabb fellépés törekvését jelenti. A Rijáddal zajló hasonló együttműködéstől is elsősorban ezt várja.

A közel-keleti térség ugyanakkor a nyilvánvaló gazdasági lehetőségek és szükségletek (tehát a tőkebehozatal, állami kölcsönök biztosítása és energiahordozó-import) mellett egyfajta természetes külpolitikai

¹⁴ SAGER: i.m.

¹⁵ Islamuddin SAJID: [Nuclear Pakistan's capabilities 'absolutely' available under defense pact with Saudi Arabia: Minister](#). [online], 2025. 09. 19. Forrás: AA [2026. 07. 21.].

¹⁶ Bővebben ld.: HÁDA Béla: A pakisztáni atomtitok kiszivárgása. In N. RÓZSA Erzsébet – PÉCZELI Anna (szerk.): *Egy békésebb világ eszközei – fegyverzetellenőrzés, leszerelés és non-prolifерáció*. Budapest: Osiris – MKI, 2013. 169-170.

hátországként is számításba került, ahol Iszlámábád a muszlim szolidaritás jegyében támogatásra lelhet jelentős gazdasági mozgástérrel és nemzetközi befolyással rendelkező országok részéről. Voltaképpen a civilizációs együvé tartozást olyan előnynek tekintette helyi kapcsolatainak építésekor, amit a rivális India minden gazdasági és katonai fölénye dacára sem vehet el tőle. E szolidaritási elem korlátjai azonban többször megmutatkoztak.

Pakisztán számára keserű tapasztalatot jelentett például, hogy indiai Kasmír speciális jogállásának 2019 augusztusi megszüntetése idején széles körű kampánya ellenére sem tudta igazán India ellen hangoztatni a nemzetközi közvéleményt, a muszlim országok részéről sem nyilvánult meg hatékony nyomás Újdelhivel szemben. Különösen zavaró volt ez a pakisztáni külpolitika irányítóinak szemében Szaúd-Arábia és az Egyesült Arab Emírségek részéről, akiket egyébként az ország szoros barátainak tartottak.¹⁷ A történetek – sokadjára – bizonyították a kemény hatalmi komponensek, a gazdasági és katonai fölény jelentőségét az egyes országok külpolitikai érdekérvényesítésében. E vonatkozásokban ugyanis Pakisztán alulmaradt riválisával szemben, ami az érthető kulturális szimpátia ellenére is arra ösztönözte a muszlim országokat, hogy ne veszélyeztessék ígéretes perspektívákkal bíró gazdasági kapcsolataikat Indiával. Ríjád esetében ez konkrétan az indiai befektetéseinek védelmét célzó gyakorlat volt, amely Iszlámábád felé annyi engedményt tett, hogy nem hangoztatott komoly reményeket afelől, hogy Újdelhi kasmíri politikája a korábbiaknál jobb helyzetbe hozza a tartomány lakosságát – egyúttal fenntartotta hajlandóságát a pakisztáni gazdaságba való befektetésre is.

A történetek egyik legfontosabb konklúziója már akkor is az volt, hogy Pakisztán elsősorban a védelmi együttműködésre alapozva fokozhatja befolyását az Öböl-térség olajmonarchiáiban, amelyek külkapcsolati rendszerében Iszlámábád más okból fontos, mint Újdelhi.¹⁸ Az okok között nem mellesleg az afganisztáni tálibok esetleges terrortevékenységeinek akadályozását és az iráni fenyegetéssel szembeni védelmet is ott feltételezték az elemzők. A 2026. év fejleményei azonban ezeken a területeken legalábbis változatos tapasztalatokat hoztak.¹⁹ Ám míg Pakisztán az afganisztáni tálibokkal szembeni, hivatalosan a terrorizmus támogatásának beszüntetése érdekében kezdeményezett háborúba merült el, addig India sem tűnt alkalmasnak arra, hogy a 2026. február 28-án kirobbanó iráni háborúban erős kötelezettségeket vállaljon az Öböl-térség stabilitása érdekében.

Újdelhi az Irán elleni támadások kezdete előtt két nappal közös nyilatkozatot adott ki Izraellel a bilaterális kapcsolatok stratégiai partnerségi szintre emeléséről,²⁰ ami ugyan konkrét kötelezettségeket nem keletkeztet, ám a kibontakozó válság tükrében így is bizonytalanságot szül a felemelkedő hatalom preferenciáival kapcsolatban. Az izraeli-indiai haditechnikai együttműködés immár évtizedes múltra tekint vissza, Újdelhi jelentős értékben importált védelmi célú eszközöket és rendszereket a közel-keleti országból.²¹ Ez, valamint az Egyesült Államokkal fenntartott különleges biztonságpolitikai együttműködése első ránézésre azt sugallja, hogy India az amerikai-izraeli tandem oldalán áll a konfliktusban. Ez azonban így messze nem igaz. Újdelhi Teheránnal is jó kapcsolatokra törekedett az elmúlt évtizedekben, melyet elméleti szinten a két nagy civilizáció több évezredes történelmi egymásra hatásaival támaszt alá, és ennek kontinuitását hirdeti a jelenkori jó viszonyban. Noha Irán gazdasági jelentősége India számára az elmúlt években csökkent, továbbra is érdekelt a jó kapcsolatok fenntartásában és erősen ellenérdekelt a háborúban, amely éppúgy veszélyezteti a közel-keleti szénhidrogén importját és nyomás alá helyezi a harcoló felekhez fűződő viszonyát, mint más ázsiai államoknak. Pakisztán ebben az összevetésben annyi helyzeti előnnyel indul, hogy nem, hogy különleges viszonya, de még diplomáciai kapcsolata sincs Izraellel, emiatt a bizalmi tőkéje is nagyobb lehet az iráni fél szemében.

Mindezzel együtt Iszlámábád számára a kialakult helyzet komoly dilemmát szült. Miután Teherán kezdettől fogva legitim célpontoknak hirdette az Öböl-térség államaiban – köztük Szaúd-Arábiában – működő amerikai katonai létesítményeket és egyéb, ilyen összefüggésben relevánsnak tekintett objektumokat, a háború kezdeti szakaszában fontos kérdés volt, hogy a tűz alá került országok milyen reakciókat adnak az

¹⁷ Mohammed Sinan SYECH: [Explaining the UAE and Saudi Arabia's Response to India's Abrogation of Article 370 in Kashmir](#). [online] 2019. 11. 18. Forrás: *AlSharq Strategic Research* [2026. 07. 11.], 4.

¹⁸ Uo. 6-7.

¹⁹ Ld. HÁDA Béla: [Háborúk közé szorulva – Pakisztán viszonya a 2026. évi afganisztáni és iráni konfliktusokhoz](#). [online] *John Lukacs Stratégiai Védelmi Kutatási Elemzések* 2026/5. Forrás: [jli.uni-nke.hu](#) [2026. 07. 25.].

²⁰ [India - Israel Joint Statement \(February 26, 2026\)](#). [online], 2026. 02. 26. Forrás: *Ministry of External Affairs – Government of India* [2026. 07. 20.].

²¹ Subham SINGH: [India Is Israel's Largest Arms Buyer, Their Defence Partnership In Numbers](#). [online], 2026. 02. 25. Forrás: *NDTV* [2026. 07. 21.].

iráni támadásokra. Amennyiben Szaúd-Arábia agressziót szenvedett, hadviselő félnek nyilvánítja magát, az a védelmi egyezmény értelmében kötelezettséget teremt Pakisztán számára, hogy iránt ellenséges államnak tekintse.²² Ezen a ponton azonban ütközne a két szerződő fél stratégiai érdeke, ami Pakisztán részéről csak erősen korlátozott védelmi támogatást valószínűsítene, és idejekorán kevésbé elkötelezett szövetségesként tüntetné fel a dél-ázsiai országot. Hozzá tartozik az is, hogy Iszlámábád a szaúdi védelmi paktumot megelőzően kevésbé ambiciózus biztonsági megállapodások sorát hozta tető alá a térség egyéb államaival is. Ennek során született 2020-ban Ománnal a katonai együttműködés fejlesztését is tartalmazó egyetértési nyilatkozat, vagy a 2023-ban Kuvaittal aláírt védelmi együttműködési egyezmény. De zajlanak rendszeres közös tengeri hadgyakorlatok az Egyesült Arab Emírségekkel, Ománnal és Katarral is.²³ Ezért a fent említett következményt Iszlámábád már hosszabb távú közel-keleti politikai építkezését szem előtt tartva is igyekszik elkerülni. A jelenlegi kényes egyensúlyozás tehát némileg túlmutat a szaúdi-iráni viszonyon, és arról is szól, hogy Pakisztánt továbbra is olyan partnernek tekintsék a térségben, akivel érdemes továbbfejleszteni a biztonsági együttműködést.

A pakisztáni magatartás belső ösztönzését pedig az ország gazdasági nehézségei adják. Látványos kormányzati lépéseket kikényszerítő olajtermék-áremelkedés alakult ki ugyanis az amúgy is évek óta újabb gazdasági válságával küzdő dél-ázsiai országban a Hormuzi-szoros forgalmának leállása nyomán.²⁴ Közel sem volt ez váratlan annak tükrében, hogy Iszlámábád a kőolajtermék-importjának döntő részét az Öböl-térségből, ezen belül Szaúd-Arábiából, az Egyesült Arab Emírségekből és Katarból szerzi be. Pakisztán helyzete tehát hasonlóságokat és eltéréseket egyszerre mutat Indiáéval összevetve. Egyrészt szintén érdekelt a zavartalan tengeri áruszállítás – különösen az energiahordozó-kereskedelem – fennmaradásában és a konfliktus eszkalációjának megelőzésében, miközben a nyugatiak felé való elköteleződése sokkal gyengébb jelenleg, mint Újdelhié. Mindezek alkalmassá tették arra, hogy hiteles közvetítőként lépjen fel a válság rendezése érdekében. Iszlámábád diplomáciai erőfeszítései, amelyet mindkét harcoló oldal nagyra értékelt, jelentősen – bár könnyen lehet, hogy csak ideiglenesen – javították az ország megítélését. Diplomáciai tekintélynövekedése ugyanakkor egy olyan vállalkozás eredményeképpen tapasztalható, ami annak megelőzését szolgálja, hogy komolyabban igazolnia kelljen biztonsági garanciáinak hitelességét, ezáltal még láthatóbbá tegye gyengeségeit.

Szaúd-Arábia szempontjai

Gyakran megjelenő állítás a témával összefüggő publikációkban, hogy Izrael 2025. szeptember 9-i dohai légitámadása, amellyel a Hamász megbeszélésre összegyűlt magas rangú tagjait kívánta likvidálni Katar szuverenitásának megsértésével,²⁵ kritikus lökést adott Rijád azon törekvésének, hogy diverzifikálja biztonságpolitikai kapcsolatait. E gondolatmenet szerint az Egyesült Államok képtelensége arra, hogy rászorítsa Izraelt: tartsa tiszteletben a szintén amerikai szövetségi rendszerbe tartozó térségbeli államok szuverenitását és kormányaik tekintélyét a társadalmuk szemében, komolyan gyengítette az amerikai biztonsági garanciákat. Nem vitatva, hogy ez is igazolásul szolgált a szaúdi törekvéseknek, az alig több, mint egy héttel később aláírt szerződés alighanem már régebbi döntések eredményeként született. Mint láthattuk, Pakisztán részéről a dokumentum jól beleillik a térségben évek óta zajló diplomáciai építkezésébe. A szaúdi törekvések a stratégiai autonómia erősítésére pedig már 2023-ban kézzelfoghatóan megmutatkoztak a kínai közvetítéssel született megállapodás során, amelyet a királyság fő regionális ellenfelével, Iránnal kötött.²⁶ A két állam mély ellentéteit hosszú távon nem szüntethette meg a kapcsolatok normalizálását célzó egyezség, de jelezte, hogy Rijád hajlandó a taktikai engedményekre, valamint kész más hatalmi tényezők (Kína) támogatását is elfogadni. Washingtonban tehát nem érdemes úgy tekinteni rá, mint olyan partnerre, akinek nincs „B” terve. A dolog kétségtelen gyenge pontját jelentette, hogy Szaúd-Arábia nem számíthatott védelmi garanciákra Kínától (és csak a tisztán látás érdekében: Indiától sem), így az ázsiai

²² Umair JAMAL: [Why Pakistan Is Desperate to Avert an Iran-Saudi Confrontation](#). [online], 2026. 03. 20. Forrás: *The Diplomat* [2026. 03. 23.].

²³ Naade ALI – Marvin G. WEINBAUM: i. m.

²⁴ Erről ld.: HÁDA Béla (2026): i. m.

²⁵ Tal SHALEV et. al: [Israel carries out strike targeting Hamas leadership in Qatar](#). [online], 2025. 09. 09. Forrás: *CNN* [2026. 07. 10.].

²⁶ Amrita JASH: Saudi-Iran Deal: [A Test Case of China's Role as an International Mediator](#). [online], 2023. 06. 23. Forrás: *Georgetown Journal of International Affairs* [2026. 07. 12.].

hatalmak bevonása a közel-keleti hatalmi erőviszonyok formálásába ilyen tekintetben nem tűnt ígéretesnek. Pakisztán ugyanakkor – bár kétségkívül minden tekintetben gyengébb tényező az említetteknel – hajlandónak mutatkozott az erősebb elköteleződésre.

Izrael növekvő katonai aktivitása a Közel-Kelet térségében, várható összecsapása Iránnal, valamint az amerikai biztonsági garanciák hitelességének gyengülése együttesen, hosszabb távon ösztönözték tehát Rijádot arra, hogy a hagyományos amerikai relációin túlmutató, garanciákat is hozó biztonsági együttműködések alakítsanak ki. Mint láthattuk, ehhez Pakisztánnal már régen rendelkezésre álltak az alapok, abban pedig mindkettjüknek volt politikai érdekeltisége, hogy az addigiaknál nagyobb súlyt és láthatóságot adjanak a több évtizedes együttműködésnek.

Az egyébként fejlett és magas szinten finanszírozott hagyományos fegyveres erővel rendelkező arab állam a nukleáris védőernyő biztosításával egyes elemzők szerint „szintet lépett” a kül- és biztonságpolitikájában, és Izrael (valamint idővel potenciálisan Irán) felé is demonstrálta, hogy a nukleáris képességek nem jelentenek számukra leküzdhetetlen előnyt. Érdekes vonás ennek kapcsán, hogy mindezt annak a Pakisztánnak a segítségével érné el, amelynek de facto atomhatalmi státuszát eddig egyetlen de iure atomhatalom (beleértve az Egyesült Államokat) sem ismerte el. Más szavakkal, Rijád egy képességeit deklaráló, de el-nem ismert atomhatalom segítségével rettentene el egy képességeit rejtő, de ismert, valamint egy fegyverkezését tagadó, de lehetséges jövőbeli atomhatalmat.

Ebben a helyzetben Izrael és az Egyesült Államok 2026. február 28-i támadása Irán ellen további problémák forrása volt. Az amerikai biztonsági garanciák hitelessége még inkább leértékelődött, mikor az iráni ellencsapások az Öböl-térség amerikai szövetséget felvállaló államait – köztük Szaúd-Arábiát – érték. A királyság érzékeny döntések sora előtt állt, melyek közül a legfontosabb az volt, hogy hadviselő félnek tekintse-e magát. Ehhez az adott némi mozgásteret, hogy Teherán ragaszkodott rakéták és drónok bevetésével végrehajtott csapásainak olyan értelmezéséhez, hogy azok pusztán a támadásokhoz felhasznált amerikai katonai infrastruktúra ellen irányulnak. Tehát Irán sem ragaszkodott ahhoz, hogy nyíltan ellenségének nevezze az Öböl-menti államokat. Mindez az emberáldozatok és a légvédelmet ért kihívások tükrében porhintésnek tűnik, de politikai jelentősége a tekintetben megvolt, hogy lehetővé tette Rijád számára a státuszának rugalmas értelmezését. A szaúdi-pakisztáni védelmi egyezmény „élesítésére” tehát nem került sor elemzésünk lezárásáig, ami – noha messze nem jelentette a pakisztáni szövetséges passzivitását – azért rámutatott a kockázatvállalási hajlandóság határaitra is.

Ám nem csak Iszlámábád részéről képzelhető el hasonló szituáció. Érdemes szem előtt tartani például, hogy Rijád továbbra sem kíván semmilyen feszültséget az Indiával fennálló viszonyában, amelynek különös gazdasági jelentőséget tulajdonít. Ezért igen valószínű, hogy a királyság részéről pedig egy pakisztáni-indiai fegyveres konfliktushoz való hozzáállása jelentené a szövetség töréspróbáját.

Ugyanakkor, noha védelmi tekintetben a pakisztáni fél „tesztet bele többet” a két ország kapcsolatába, gazdasági tekintetben inkább a szaúdi. Kétoldalú kereskedelmüket hagyományosan erős kiegyensúlyozatlanság jellemzi. 2021-ben például Pakisztán 3,4 milliárd dollár értékben importált a királyságból, miközben az oda irányuló exportjának értéke mindössze 472 millió dollárt tett ki.²⁷ A dél-ázsiai ország kőolajfelhasználásának nagyjából 30%-át szerzi be Szaúd-Arábiából, miközben javarészt textil- és élelmiszeripari termékeket exportál az arab országba.²⁸ Annak érdekében, hogy a jövőben jobban kiegyensúlyozhassák a mérleget, 2025 októberében új gazdasági együttműködési megállapodást is körvonalaztak a felek.²⁹ Rijád mindemellett különböző időszakokban kölcsönöket és segélyeket is folyósított Iszlámábádnak. Gazdasági téren tehát bőven van mit felajánlania partnerének akkor is, ha egy Kasmír hovatarozása körül kirobbant háborút nem szívesen vívna meg az oldalán.

Konklúziók

Szaúd-Arábia és a Pakisztáni Iszlám Köztársaság szoros, az idő előrehaladtával egyre komolyabb biztonság- és védelempolitikai aspektusokkal bíró együttműködése napjainkban már több, mint fél évszázadra

²⁷ Farzad RAMEZANI BONESH: [Bilateral Trade Between Pakistan and Saudi Arabia, Status and Prospects](#). [online], 2023. 07. 31. Forrás: *Middle East Briefing* [2026. 07. 22.].

²⁸ Sarah AKRAM: [Issue Brief on "Pakistan and Saudi Arabia: Bolstering Ties Further"](#). [online], 2024.06. 14. Forrás: *Institute of Strategic Studies Islamabad* [2026. 07. 21.].

²⁹ [Saudi Arabia, Pakistan strengthen ties with new economic cooperation deal](#). [online], 2025. 10. 28. Forrás: *Arab News* [2026. 07. 22.].

tekint vissza. E kapcsolatrendszeren belül a felek adottságaiknak megfelelően végeztek szolgálatokat egymásnak. Míg Iszlámábád katonai asszisztencia és konkrét csapatterlepítések által igyekezett erősíteni partnere önvédelmi képességeit, addig a gazdasági szempontból rendre sokkal kedvezőbb helyzetben lévő Rijád különböző pénzügyi támogatásokat biztosított az 1990-es évek óta ciklikusan gazdasági válságba kerülő dél-ázsiai ország számára. Ilyen előzményekkel a 2025. évi szerződés nem volt olyan meglepő eredmény, mint ahogy több nemzetközi médium tárgyalta. Szakértői értékelésében a szkeptikus hangok kezdettől fogva erősek voltak, az elmúlt hónapok tapasztalatainak tükrében ugyanakkor érdemes ezeket kissé finomítani, átgondolva a megállapodás kereteit és hozadékát a felek számára. Magasabb perspektívából szemlélve aligha tévedünk, ha azt állítjuk, hogy a szövetségi státusz felvállalásával Pakisztán részéről a cél egyrészt a gazdaságának létfontosságú energiahordozók (esetleg tőkebefektetések) hosszú távú biztosítása, és nemzetközi, főként az iszlám világ relációjában érvényesülő mozgásterének bővítése, míg Szaúd-Arábia részéről katonai pozícióinak erősítése, esetleg a nukleáris garanciák biztosítása volt. Nem kétséges, hogy a védelmi garanciákat tartalmazó egyezményeknek mindig van bizonyos mértékű kockázata a felekre nézve, ezt az egyezmény aláírásakor azonban inkább politikai természetűnek ítélték. Világos törekvésük volt az elrettentés fokozása, különösen Szaúd-Arábia részéről. Ugyanakkor komolyan lehet venni azokat az állításokat is, hogy az egyezmény születésekor nem irányult konkrétan egyik állam ellen sem. Ehhez ugyanis nem volt meg a szükséges stratégiai konszenzus a két aláíró ország között a biztonsági percepcióik tekintetében fennálló lényeges különbségek miatt. Ezt az iráni konfliktus kezelése is egyértelműen igazolta.

Pakisztán ugyanakkor vezető biztonságpolitikai tényezőként jelenik meg a szerződés által a Közel-Keleten. Olyan szereplőként, aki kiterjedt hagyományos és nukleáris arzenáljával védelmi garanciákat adhat a térségbeli szövetségeseinek. Ez utóbbi hitelességét többen kétségbe vonják, és valóban, azt még semmi sem igazolta eddig. Fontos érv a nukleáris garanciák gyengesége mellett, hogy a pakisztáni atom-űtőerő India elrettentésére épült fel, és a jövőben az ázsiai fegyverkezés intenzívebbé válásával még kevésbé maradhat kapacitás arra, hogy a védelem hatókörét kiterjesszék. De azt is érdemes látni, hogy az esély fenntartása is fokozhatja valamelyest a „kedvezményezett” ország biztonságát, hiszen az elrettentés hatékonysága nemcsak pusztán tényeken, hanem a lehetőségekkel kapcsolatos hiteken is alapul.

Pakisztánnak a stabilitás tényezőjeként fellépő, megbízható partnerként való pozicionálása kapcsán fontos kritika továbbá, hogy Iszlámábád biztonság- és védelempolitikáját illetően (különösen Afganisztán és India felé) az elmúlt évtizedekben eléggé erős jelenség volt a fegyveres erők kockázattal vállalkozása különböző stratégiai célok érdekében („adventurizmus”). Látni kell azonban azt is, hogy ilyen törekvés Irán és az Öböl-térség irányába nem tapasztalható.

Az egyezményt kommentáló szerzők rendre kiemelik továbbá, hogy megszületéséhez Izrael katari légitámadása kritikus lökést adott, a nukleáris védőernyő kiterjesztése pedig csökkentette az izraeli nukleáris monopólium stratégiai értékét.³⁰ Ám mivel Izrael atomhatalmi státusza legkésőbb a nyolcvanas évektől széles körben bizonyítottá vált, ez a szempont nem az ebből eredő fenyegetés újszerűsége miatt válhatott adekváttá, hanem az Egyesült Államok biztonsági garanciáinak és egyáltalán globális hatalmi státuszának gyengülő megítélése miatt. Ilyen tekintetben a megállapodás a poszt-hegemoniális világrend formálódásának egyik kísérőjelenségeként is figyelmet érdemelhet. Látni kell ugyanakkor azt is a fentebb leírtak mellett, hogy a hagyományos fegyveres erők haditechnikai hátterének első számú biztosítójaként az Egyesült Államok jelenleg és a belátható jövőben pótolhatatlan szerepet játszik Rijád biztonság- és védelempolitikájának formálásában. Pakisztánnak nincs esélye átvenni egy ilyen szerepet tőle. Nem indokolatlan tehát, hogy a fejleményeket kommentáló szakértők kezdettől hangot adtak a szövetség ütőképességével kapcsolatos kétségeiknek, felemlítve a kölcsönös (hagyományos és nukleáris) védelem gyakorlati nehézségeit és a két állam stratégiai törekvései között fellelhető különbségeket.³¹

A 2026 február végén kirobbant iráni háború komoly próbaköve lehet az egyezménynek, egyúttal megmutathatja, mennyi értelme lenne további államoknak is csatlakoznia hozzá. Iszlámábád jól érzékelhetően nem kíván ellenséges viszonyba kerülni a vele szárazföldön szomszédos Iránnal, amellyel a beludzsok nemzeti törekvéseinek megfigyélésében közös érdekeltsége is van. Fontos persze azt is hozzátenni,

³⁰ BENAÏSSA: i.m.

³¹ Pl.: F. Gregory GAUSE III: [Don't believe the hype: The modest reality of the Saudi-Pakistani defense pact](#). [online], 2025. 10. 08. Forrás: *Middle East Institute* [2026. 07. 22.].

hogyan amennyiben az Öböl-térség államai kiegyensúlyozott viszonyra törekednek a rivális Indiával és Pakisztánnal egyaránt, akkor nehezen vehetik zokon Pakisztántól, hogy szintén kiegyensúlyozott viszonyra törekszik mellettük Iránnal is, amire ráadásul nemzetbiztonsági érdekek is ösztönzik. A pakisztáni kockázatvállalási hajlandóság várhatóan a belátható jövőben is korlátozott lesz Teheránnal szemben. Ugyanakkor a már megszokott keretek között Iszlámábád hajlandó megadni Rijádnak az ország önvédelmét elősegítő támogatást. Ennek céljából 13.000 pakisztáni katona, 10-18 vadászpilóta és rakétavédelmi egységek telepítésére került sor az elmúlt hónapokban a királyság határainak és légtérének védelme érdekében.³²

Kissé más lehet a helyzet ugyanakkor a jemeni húszikkal. A szervezet bejelentésére, miszerint blokádot hirdetnek a szaúdi hajókkal szemben a Báb el-Mandeb szoroson és fegyverrel is megakadályozzák ezeket az áthaladásban, a pakisztáni állam is kemény választ küldött. Ezen a ponton – noha Pakisztán 2015-ben még inkább távol maradt a királyság húszikkal folytatott konfliktusától³³ – akár komolyabb katonai támogatásra is sor kerülhet a dél-ázsiai ország részéről. Ez ugyanis szerényebb stratégiai kockázatokkal járna rá nézve, és elképzelhető, hogy Iszlámábád ezen a fronton erősítheti a védelmi együttműködés hiteleségét.

Ráadásul Szaúd-Arábia gazdasági megfojtásának, illetve az energiahordozó-kereskedelmi zavarok továbbbi elmélyítésének szándéka szélesebb fogyasztói kör érdekeit sérti, beleértve a nagy importigénnyel működő ázsiai gazdaságokat is. A pakisztáni békeközvetítés sikerében tehát több jelentős hatalom is érdekelt, és ennek értelmében gyakorolnak nyomást Iránra is, ami kétségkívül növeli Iszlámábád erőfeszítésének esélyeit. Egyúttal csökkenti a háború eskalációjának kockázatát, ami a szaúdi-pakisztáni védelmi együttműködés komolyabb stressztesztjét is elodázhathatja.

³² Sakina FATIMA: [Pakistan deploys 13,000 troops, fighter jets to Saudi Arabia](#). [online], 2026. 04. 11. Forrás: *The Siasat Daily* [2026. 07. 20.].

³³ [Yemen conflict: Pakistan rebuffs Saudi coalition call](#). [online], 2015. 04. 10. Forrás: *BBC* [2026. 07. 22.].

John Lukacs

Stratégiai Védelmi Kutatási Elemzések

2026/13

Az „SVKK Elemzések” 2003 óta munkatársaink tematikus szakpolitikai elemzéseit megjelentető időszakos kiadvány, melyben a szerzők független kutatói álláspontjukat közlik.

Az NKE Eötvös József Kutatóközpont John Lukacs Intézetének keretében működő Stratégiai Védelmi Kutatási Program szakpolitikai kutatásokat végez, a kiadványaiban megjelenő elemzések, álláspontok, vélemények nem feltétlenül tükrözik a szerkesztőség vagy a kiadó véleményét. Az elemzésben foglalt információk, adatok, megállapítások tájékoztatás céljából készültek.

Kiadó: NKE Eötvös József Kutatóközpont John Lukacs Intézet Stratégiai Védelmi Kutatási Program

Szerkesztés és tördelés:
Csiki Varga Tamás

A kiadó elérhetősége:

1581 Budapest, Pf. 15.

Tel: 00 36 1 432-90-92

E-mail: jli@uni-nke.hu

2024 – : NKE Stratégiai Védelmi Kutatási Elemzések (ISSN 2063-4862)

2019–2024: NKE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések (ISSN 2063-4862)

2012–2019: NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4862)

2011–2012: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)

2007–2011: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések (ISSN 2063-4854)

2003–2007: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)

© Háda Béla